

SVERIGES FÖRSTA AUSSIE

En inblick i kennel El Merino's avelsarbete

Före 1990 fanns inte rasen Australian Shepherd eller "Aussie" som hundras i Sverige och var så gott som helt okänd. Möjligen kan det ha förekommit någon enstaka okänd hund som kommit in i landet utan att senare blivit registrerad men på det stora hela saknades information om rasens existens.

För min egen del hörde jag talas om rasen för första gången 1979 då jag av en bekant fått ett exemplar av det amerikanska hundmagasinet *Our Dogs*. På den tiden höll man sig a jour med vad som hände inom olika hundraser genom att läsa rasspalter som innehöll resultat från till exempel tävlingar och utställningar.

Det som fick mig att fästa intresse vid rasen var dels likheten med andra vallhundsraser som jag

då favoriserade men även den imponerande och omfattande verksamhet som bedrevs av rasklubben som bildades redan 1957 i USA, the Australian Shepherd Club of America, ASCA.

Hundars resultat redovisades från en mängd olika grenar och en av de mest prestigefyllda titlarna var "Versatility dog" som angav framgångar inom flera olika områden och tävlingsgrenar. Förutom att man anordnade egna rasklubsutställningar fanns ett tävlingssystem för vallhundsarbete som var uppdelat i olika klasser med flera olika djurkategorier. Det vanligaste var nöt, får eller anka men det hände att fåren ersattes med getter ibland. Även arbetsprov på gris förekom en tid men fick läggas ned då det var svårt att anordna prov med hänsyn till grisarnas värmekänslighet.

Min nyfikenhet på rasen var väckt men då jag hade fullt upp med mina långhårs collies och brist på kontakter i USA så stannade intresset där. Först 10 år senare, när jag under en resa i Bryssel, bläddrade förstrött i en belgisk hundtidning fick jag plötsligt se färgbilder på flera Australian Shepherds! Jag förstod inte språket men lyckades tyda adressen till en förening för uppfödare i England.

Detta var i början av 1990, då det varken fanns internet eller mail, så jag skrev ett brev till några av de ansvariga i den engelska föreningen och fick, till min stora glädje, svar nästan omgående. Det var mycket trevliga brev med inbjudan om att komma över och träffas. Jag fick även många av tjugiga foton av deras hundar som till större delen var importerade från USA. Självklart kunde jag inte motstå frestelsen

med deras inbjudan och under sommaren samma år bokades plats på färjan. På den tiden innan flyget hade konkurrerat ut färjetrafiken mellan Sverige och England kunde man fortfarande lätt ta med bilen över, från Limhamn till Harwich.

Resan till England - aussies i verkligheten!

Den första aussieägaren som vi besökte i England var Penny Richards på kennel Accra som hade några valpar och ett par vuxna hundar. Hon hade ett förflutet som lydnadstävlande med Border collie.

Hon berättade bland annat att när Aussien kom in i hennes liv slogs hon direkt av hundarnas starka personligheter. Det var från början tänkt att de skulle bo tillsammans med hennes Border collies ute i kennelhuset men att det slutat med att de bodde i hennes sovrum istället!

Vi for sedan vidare till Winnie Macintyre på kennel Gefion som jag tror var den som hade importerat de första hundarna till England från sin samarbetspartner

med samma kennelnamn i USA. Hon hade flera vuxna hundar och vi fick en bra genomgång av dem alla. Det var genomgående en angenäm upplevelse med sociala, lekfulla hundar som även visade prov på sin fantastiska vighet genom höga hopp och snabba svängar. Endast en av dem visade någon form av reservation. Det blev mycket prat och framförallt diskuterade vi kennelklubsregistrering och stubbsvansar, Aussien var ju inte officiellt godkänd av någon kennelklubb ännu. Winnie försäkrade mig dock om att detta inte kunde vara långt borta och Engelska Kennelklubben hade redan ett inofficiellt sidoregister för rasen. Även enligt hennes kontakter i USA så låg erkännande av rasen åtminstone inom en fyraårs period. Winnie hade också en bakgrund med Border collies och lydnadstävlande som sitt stora intresse som gått över helt till Aussie. Även hennes dåvarande man tävlade flitigt med en pigg red merle hane som kallades för "Ted".

Winnie lotsade mig sedan vidare till Andrew Webster som hade en

tik som var född i engelsk karantän och som nu nyligen hade valpat. Tiken var Gefion Gorgeous Lady in Red, eller Quiver som hon kallades, en hund man bara måste älska. En typisk glad och obekymrad "wiggly butt".

Efter dagen med Andrew och Quiver drabbades jag av impulsen att jag måste prova! Detta var så spännande, hundarna var precis så trevliga som jag bara hade fantiserat om. Jag bad Andrew om att få köpa en tikvalp ur kullen. Det kändes lite konstigt eftersom det inte skulle gå att registrera valpen hemma i Svenska kennelklubben, det var som att köpa en blandrashund. Men jag kände på mig att det var något alldeles extra speciellt med dessa hundar och jag var såld på drömmen om en egen Aussie! Beslutet följdes av en lång väntan då det ej var tillåtet att flyta en valp som var under 12 veckor till Sverige.

Oregistrerad hund - samma status som blandras

I september 1990 anlände min valp, Debbie, och hon gjorde omedelbar

succé. Hon var, precis som sin mor, helt obekymrad om det mesta här i världen och hade en otrolig charm som gjorde att alla bara älskade henne.

Eftersom rasen inte var godkänd av någon kennelklubb ännu hade jag endast ett papper med registreringsnummer från engelska kennelklubbens sidoregister för ännu ej godkända raser. Det gjorde att hon var utestängd från i princip all tävlingsverksamhet förutom lydnadsklass. Av en slump hamnade vi på en uttagning av hundar till Räddningshundsutbildning och Debbie blev antagen. Vi började träna sök i ruinmiljö och 1993 åkte vi till Gotland och avlade certifikatprovet med godkänt resultat.

Flera aussies kommer till Sverige

Ungefär ett år efter att jag hade fått hem min valp hörde en kvinna av sig och berättade att hon hört talas om att jag hade en aussie och att hon och hennes man varit i England och nu också stod i begrepp att skaffa en valp därifrån. Detta var Gun Markert som ringde, en sedan länge uppfödare av tibetansk terrier. Hon berättade att hennes man var engagerad inom Brukshundklubben och liksom jag hade de sett vilken fantastisk potential det verkade finnas i den här rasen. Kort därefter anlände deras valp, en svart trefärgad tik, Mereith Beldistar, som blev den första Aussien hos Mr Binks kennel. Hon härstammade liksom min Debbie från den amerikanska kenneln Gefion.

Gun och jag kom att ha många långa samtal framöver som ofta handlade om hur och när rasen skulle kunna bli godkänd av Svenska kennelklubben. En sak vi var klart eniga om var att vill ville att rasen skulle tillhöra brukshundgruppen.

Ytterligare något år efter att Markerts fått hem sin valp fick vi

höra att det skulle ha kommit in en vuxen hanhund till Sverige. Det var Gefion Khount Down, en red merle som importerats från USA av kennel Missnutt. Inte så långt senare importerade samma kennel även en tik som födde en valpkull i karantän.

Plötsligt händer det

1993 vände allt. Svenska kennelklubben hade plötsligt fallit till föga och accepterade nu registreringen av våra hundar, med hull och hår! Detta trots att rasen ännu inte blivit godkänd av någon annan kennelklubb. Aussien hamnade under Svenska brukshundklubben och det blev möjligt att tävla officiellt.

Tidningen Brukshunden hade ett stort reportage om rasen och intresset för rasen blev plötsligt enormt. Det ringde folk och ville veta allt möjligt om rasen. Vilka färger som fanns, hur var det med stubbsvansarna, hade de mycket vallningsinstinkt osv.?

Nybörjare på vallhundskurs

Jag hade även planer på, att med hjälp av min aussie, utforska vallhundsvärlden. Det var ändå en ras som kunde valla alla möjliga djurslag, det hade ju till och med förekommit grisvallning på tävlingar i USA.

Efter att fått löfte om att komma och träna hos en bekant om jag gick på vallhundskurs så började vi på kurs genom Mälarmården, SVAK 1991.

"Detta var en ny värld för mig och jag överöstes av frågor om rasen från nyfikna kurskamrater."

Detta var en ny värld för mig och jag överöstes av frågor om rasen från nyfikna kurskamrater. Jag berättade det jag läst från böcker och The Aussie Times men var i

övrigt lika nyfiken som de som frågade. Tyvärr fanns det ingen i England som visade något intresse för Aussien som vallhund så jag hade ju heller inget uppfödarstöd därifrån.

Som nybörjare var det svårt att tolka allt man läst om hur Aussien skulle fungera som vallhund. Min förhoppning var att en rutinerad instruktör skulle kunna göra ett utlåtande om de rätta vallningsanlagen fanns där eller ej. Debbie kunde i ena stunden röra sig lugnt bakom djuren för att i sedan explodera och kasta sig mot flocken så de splittrades. Det var svårt att veta om hon var tänd.

Något jag idag kan häpnas över är hur enormt mycket vallhundsträningen har utvecklats i Sverige under dessa år. Målet med kursen var att få hunden godkänd på ett vallhundsprov. Provet kallades på den tiden Lokalprov och var betydligt enklare än dagens Vallhundsprov. Hämtet var 75 meter och genomfördes som sista moment. Under hela provet gick domaren med runt banan och guidade genom alla moment.

Även kursuppläggen var annorlunda och kunde gå ganska vilt till med både jakt, bett och höga skrik och hot från förarna. Även om det fanns förberedande kurser för att få en grundlydnad på hunden så släppte man hundarna direkt på en lös flock när man väl började vallhundsträningen. Som hjälpmedel använde man olika redskap som flaskor med grus som skramlade, herdestavar eller longerpiskor.

Allt detta gjorde mig extremt nervös och jag var väldigt orolig över vad som skulle hända när det var min hunds tur att släppas lös. På darriga ben klev jag in i hagen, där instruktören höll flocken med sin Border collie. På instruktörens order kopplade jag loss min hund och i ungefär samma ögonblick

Tarcott Amber Nectar "Debbie" tillsammans med El Merino's Little Witch "Ylle"

hoppade fåren över stängslet och försvann. Min hund tittade på mig och undrade vad det hela gick ut på? Vi fick vänta medan fåren hämtades tillbaka för att genast göra om samma sak igen.

Det blev en del diskussioner om hur vida fåren inte var vana vid fläckiga hundar och reagerade extra tidigt när de fick se min blue merle i hagen. Instruktören var dock mycket vänlig och förklarade att han inte visste hur arbets sättet hos min hund var tänkt att fungera. Eller kanske var hon helt enkelt inte riktigt mogen ännu. Eftersom vi aldrig lyckade behålla fåren kvar på plats när min hund var i närheten, oavsett om hon stod still och bara tittade eller om hon sprang runt dem, så tröttnade jag på kursen och la av efter några veckor. Jag tröstade mig med att Debbie i vart fall ändå aldrig skadat något djur eller ens varit närheten av att vilja bita något får.

Även om jag den närmaste tiden lade mer krut på träningen till räddningshund så hade mitt intresse för vallningen ändå tänts. Jag fortsatte att läsa på om Aussien som vallhund, beställde dyra videofilmer från USA och provade att valla med Debbie på andra ställen.

Debbie var alltid väldigt intresserad och om fåren var tillräckligt invallade så kunde vi lyckas promenera runt med dem med Debbie glatt pendlande bakom så det såg riktigt prydligt ut. Det som hon faktiskt var överlägset bäst på var dock att gå in i riktigt trånga lägen och trycka loss djur utan att skada dem. Hon var totalt orädd och kastade sig glatt in i ett hörn där djuren stod packade och fick dem i rörelse.

Vallhund eller utställningshund

Efter mycket läsning av kataloger med stamtavlor, ASCA årsböcker och artiklar i The Aussie Times så började jag förstå att rasen

var uppdelad i två olika typer i USA. Debbies släktingar kom mestadels från de så kallade utställningslinjerna.

Det var svårt att hitta hundar från arbetslinjer eftersom hundarna som arbetade på rancher sällan meriterades eller ens togs med hemifrån. En del av dessa ranchhundar kom även från utställningslinjer eller var en blandad kompot. I annonser fick man ofta en beskrivning om deras fantastiska egenskaper som arbetshundar på gården.

Det visade sig ganska snart att de flesta hundar var resultat av utställningsavel. Showlinjerna var det oftast kraftigare hundar med runda kroppar och mycket päls, de hade ofta en stor vit krage och vit blås. När de travade med långa steg slängde de liksom upp baktassarna så att trampdynorna syntes tydligt. Hundarna från arbetslinjerna var lättare med tunnare benstomme och mindre päls. Ryktet som gick var att de ofta var röda och opålitliga kring människor.

Från början var alla Aussies så kallade ranchhundar men när man senare började arrangera utställningar för rasen så gick polariseringen väldigt fort. Arbetshundarna fortsatte att se ut som de alltid gjort medan showhundarna blev kraftigare och mer pälsade med åren. Ser man till hundarnas stamtavlor så är det sällan man ser högt vallningsmeriterade hundar som är släkt med de hundar som vinner mycket i showringen. Att förena dessa ytterligheter med varandra skulle givetvis kunna ses som det mest ideala men det har sällan varit någon framgångsrik väg. Så rasen är och förblir uppdelad.

ASCA - världens största oberoende register

För att vara en rasklubb utan anknytning till någon officiell

kennelklubb var ASCA mycket aktiva och hade verksamhet över hela USA och Kanada och hade eget kontor i Texas. Klubben bildades redan 1957 men deras program med utställningar och arbetsprov för vallhundar kom igång på allvar först på 1980-talet. The Nationals som är årets höjdpunkt för alla ASCA medlemmar började avhållas 1974 och man kunde ganska snart därefter se en uppdelning inom rasen mellan rena showhundar och arbetande vallhundar.

När jag gick med i ASCA 1990 diskuterades det även en hel del om en polarisering även inom de så kallade arbetslinjerna. Påståenden om att det fanns hundar som var korsade med Border collie i ASCA's register delade uppfödarna i olika läger. ASCA fick väldigt mycket kritik från medlemmar, domare och uppfödare för att man hade släppt in dessa hundar i sitt register. Det var en mycket het debatt som pågick under hela 90-talet och som senare utmynnade i att ASCA började driva ett program för DNA-analyser. Det innebar att hundar som var gentestade fick en titel att lägga till sitt registrerade namn, som ett bevis på sin rasrenhet. Hur många generationer i stamtavlan som analyserna från början avsåg är jag osäker på men det har mig veterligen aldrig officiellt redovisats någonstans hos vilka hundar man hittat främmande gener. Om man använt den vanligaste metoden som spänner över fyra generationer kan man ju således inte spåra vad som finns längre bak i stamtavlan än så.

Skälet till att ta fram sådana blandningar trodde många berodde på att man lättare skulle kunna konkurrera på så kallade Futurities, öppna tävlingar där prispengar utgår till vinnarna. Det kan ibland röra sig om rätt höga summor.

Jag har sett några av dessa tidiga och omdiskuterade hundar på film och enligt min mening ser de både

ut som, rör sig och arbetar mer som typiskt eyande Border collies. Det har säkert många förtjänster men personligen ser jag det som fusk.

Avelsplaner

Min nästa hund skulle vara en vallande aussie, inte en halvbra eller medioker, utan en riktigt bra. Jag var beredd att låta det idealet överskugga det mesta så länge hunden hade en sund mentalitet. Mentaliteten var det enda som jag inte kunde tänka mig att kompromissa med. Självklart skulle jag inte blunda för allvarliga defekter eller sjukdomar heller men det är nåtgot som man alltid, oavsett avelsmål, måste ta hänsyn till.

När det nu var möjligt att registrera Aussies i SKK så föddes tanken om att para Debbie. De intressanta hundarna fanns i USA och jag ville inte importera en

Kaye Harris med Crownpoint Ace of Spades

ny hund som skulle tvingas sitta i karantän utan istället började jag se över möjligheten att importera fryst sperma. Tyvärr skulle det visa sig att Jordbruksverkets regler var väldigt krångliga och innebar dels att all sperma som redan fanns nedfrusen på spermabanker i USA inte skulle få användas i Sverige. Det var givetvis en stor besvikelse som radikalt förminskade utbudet. Nu gällde det istället att hitta en hanhundsägare som var villig att följa de omständliga svenska reglerna.

Blodslinjer med vallhundsegenskaper

Många timmar ägnades åt att sätta sig in i olika stamtavlor och linjer, framförallt fastnade jag för de gamla Las Rocas linjerna som både var väldokumenterade och som flera uppfödare fått bra avelsresultat genom att utgå ifrån dessa.

I beskrivningar av dessa hundar gillade jag särskilt att de verkade ha lite eye vilket kunde tolkas som en bra koncentrationsförmåga emot djuren. De hade också en stor lust att gå mot huvuden på djur, som talade för att de sökte balans och kontroll. De verkade heller inte ha ryktet om sig att vara särskilt reserverade mot främlingar eller skarpa som vissa andra arbetslinjer hade rykte om sig. Jag ville även undvika linjer med misstanke om inkorsning av Border collie efter att ha följt den debatten.

All forskning ledde mig slutligen till Kaye Harris och Crown Point kenneln i Colorado. Kaye Harris hade lång erfarenhet av rasen som vallhund, hon var utbildad domare inom tre olika organisationer som arrangerade arbetsprover för vallhundar och dessutom hade hon meriterat flera egna hundar genom åren.

Kaye berättade att hennes bästa hundar för tillfället var två yngre bröder som var fallna efter föräldrar som båda var barnbarn till Las Rocosa Lester. Jag bestämde mig genast för att satsa på den solida av bröderna, WTCH Crown Point Ace of Spades och det blev så småningom sperman från honom som kom till Sverige.

Våren 1994 var det dags för inseminering av Debbie på Veterinärhögskolan i Uppsala. Efter upptining av sperman visade det sig att veterinären i USA och Sverige hade väldigt olika uppfattning om kvalitén på sperman. I USA ansåg man att spermans rörlighet låg på ca 90% medan den svenska experten C. Lindhe konstaterade den endast låg omkring 50%, vilket var gränsvärdet för att överhuvudtaget bemöda sig om att använda den. Det blev en stor besvikelse och enda trösten var att det ändå fanns något liv alls där och allt hopp ställdes till detta.

Min första Aussiekull

Allting gick bra men det blev bara två tikvalpar, en red merle och en blue merle.

Den blå, TJH(FM) KORAD El Merino's Wild at Heart, såldes och blev senare väl meriterad inom bruks och fick väldigt bra resultat på mentaltest.

Min sparade valp, El Merino's Wild For Kicks, var lite mjukare i sättet än både sin mor och syster och var väldigt förig.

Det skulle bli väldigt spännande att utvärdera vallanlagen, som jag hade stora förväntningar på. Allting kändes enklare med Kicks. Hon var mycket samarbetsvillig och lyhörd. Hon skrämde inte djuren och hon balanserade gärna flocken emot mig. Nu hade även jag mer kunskap om hur vallhundsträning gick till. Bland annat hade jag under mitt besök hos Kaye Harries fått tillfälle att valla med flera av hennes hundar.

”Det var en magisk känsla att få uppleva det samförstånd mellan hund och förare som vallningen utgör och som bara måste upplevas för att man riktigt ska kunna förstå vad det innebär.”

Kaye hade förklarat för mig att alla de momenten som ingick i vårt svenska lokalprov var typiska jobb för en Aussie men att hämt på längre avstånd var något som krävde lite mer träning.

Jag hade inga egna får på den tiden så för att kunna träna åkte jag runt till bekanta som hade vallningsbara får och deltog på flera träningsläger. De flesta av mina träningskamrater hade Border collies och jag hade börjat bli aktiv inom Mälarmårdens vallhundsklubb.

Jag visste ingen som vallade ankor med sina hundar så som

man gjorde i USA men jag fick tag i några indiska löpänder som vi hade hemma i trädgården. Det gick även att valla in dem i en bur och ta med dem till något ställe med slät mark för att träna på ett större område.

Kicks var aldrig lika tänd på att valla ankor som får eller kor och det blev mest lydnadsövningar kring ankorna och ganska mekanisk träning.

Min ambition var att gå upp på lokalprov med Kicks under hösten 1996 men med ett nyfött barn fick jag skuta upp den planen. Det fanns inte många prov att välja på och allting skedde på hösten så det tog ett helt år till nästa tillfälle för oss. Nu hade även vallhundklubben uppgraderat reglerna med längre hämt och mer tävlingslik bedömning.

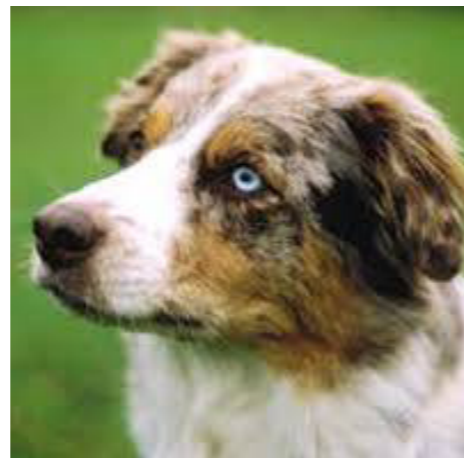
Jag gick upp på prov i Karlskoga med Kicks den hösten. Jag var oerhört nervös. Många av de som startade fick bryta efter hämtet och jag visste att det var min hunds svaga sida så jag hade verkligen inga större förhoppningar om att komma längre än dessa duktiga Border collies.

Något som jag dock aldrig glömmer var den kommentar jag hörde från någon i publiken när en hund just misslyckades i hämtet: "... och det där har hon åkt ända från Stockholm för att visa upp!" Jag kan lova att det kändes rejält frestande att lämna återbud i den stunden.

Men vi klarade det, Kicks fick sin stämpel i stamtavlan!

”Det kändes lite speciellt att min egenuppfödda Aussie var den första som blev godkänd vallhund!”

Hämtet var inte alls vackert men Kicks lyckades ändå få fåren att stå kvar och komma upp bakom dem, antagligen för att hon inte utövade något tryck på dem på långt avstånd

El Merino's Wild For Kicks

såsom eye-hundar kan göra. Jag tror att vi fick nerdrag för vinglig drivning, jag hade inte en aning om att det fanns en linje att förhålla sig till, men allt efter hämtet gick plättlätt.

Valpar - massor av valpar!

Efter mitt besök i hos Crown Point i USA 1995 hade jag blivit förtjust i en av Kayes yngre hanhundar och som jag hade beställt fryst sperma från. Det var Crown Point Maxmillian, en svart trefärgad hane, som jag hade blivit helt såld på efter att fått möjlighet att valla med honom under Kayes ledning. Max hade ingen utbildning alls utan var en typisk kennelhund som bara var lycklig att få göra något spännande. Han var ändå otroligt tänd och fokuserad men samtidigt lugn och svarade fantastiskt väl på mina kroppsrörelser i förhållande till flocken. Han hade även en kullsystem som också visade samma fina fokus och känsla för att hålla djuren och även stundtals en del eye.

Med besvikelsen över att det tidigare försöket med fryst sperma gett så låg utdelning bestämde jag mig för att både Kicks och Debbie, som löpte samtidigt, skulle insemineras. Vi började med Debbie och enligt veterinären hade Max riktigt bra kvalitet på sin sperma. Jag var ändå pessimistisk och ville verkligen ha valpar denna gång. Kanske skulle det ändå kunna

bli motsvarande en kulls storlek om jag garderade mig genom att inseminera båda tikarna. Båda inseminerades och båda blev rejält tjocka efter några veckor.

Debbie som valpade först fick överraskande nog 9 valpar! Närdet var dags för Kicks att valpa kom det 8 stycken. Jag var väldigt chockad och var inte alls förberedd på detta.

Valparna föddes i december vilket inte var optimalt för att kunna ha dem ute och jag hade dessutom en egen 4 månaders baby att ta hand om. Det blev en strulig tid och speciellt som de flesta valparna på grund av min missberäkning av antalet inte hade blivit bokade. Det tog sin tid att hitta bra hem till alla. Några av dem hamnade utomlands då det hade börjat bli ett växande intresse för rasen i flera länder nu.

Debbie och Max

Debbies valpkull som var en ren utavelskombination, blev på det stora taget en rätt jämn kull. De tre hanarna såldes till bruksintresserade, där två av dem tävlade upp till certpoäng i elitklass spår och korades. Den tredje blev omplacerad som unghund och hamnade hos försvarsmakten där han utbildades till specialsökhund.

Hösten 1997 ordnade jag en vallningshelg på får, speciellt för

El Merino's Busy

valparna från de båda kullarna efter Max som då var strax under ett år gamla. Den valp som stod ut mest var El Merino's Little Pistol som direkt visade stor drivvilja och var betydligt mer styrbar och lyhörd än sin mor. Hon skulle senare bli den andra Aussien i Sverige med godkänt vallhundsprov på får men även den första som gick upp på en nöttävling med ett 2:pris som resultat. Hon blev senare grund till Gunilla Ekbergs kennel DeWhopps.

En annan tik som utmärkte sig från kullen var SBCh KORAD El Merino's Little Witch, som ägdes av

Karin Blom. Deras framgångar inom bruks, i både spår och sök, står sig än idag med rekordet på totalt 12 cert.

Kombinationen mellan Debbie och Max upprepades ytterligare en gång 1999. Inget som egentligen var planerat men efter en misslyckad spermaintport fick det bli så. Även denna kull på fyra valpar fick bra resultat. Tre av dem korades och två av dem, El Merino's Bluff (äg. Sylvia Axell) och El Merino's Busy blev brukschampions i spår. Busy blev även godkänd vallhund och kom sedan att bli grund till Carina Stjernborgs uppfödning av flera framgångsrika bruksaussies med kennelnamnet Stjernborgens. En dotter till Busy, Stjernborgens Fanta blev senare även hon godkänd vallhund.

Kicks första valpkull

Kicks kull bestod av en hel del linjeavel som inte direkt syns i stamtavlan men som går tillbaka väldigt starkt på några i sig självt hårt inavlade Las Rocosa-hundar. Kicks valpkull blev trots detta mer ojämn än Debbies, flera hade stora vita tecken och det dök även upp en hel del tråkigheter. Två valpar

tvingades avlivas, den ena på grund av dövhet och den andra hade missljud på hjärtat. Senare drabbades dessutom en vuxen hane, som tävlades i elitklass inom bruks, av epilepsi och fick avlivad. Detta var ett hårt slag för alla inblandade. Tack och lov har aldrig någon mer i släkten drabbats av denna hemska sjukdom.

Två hanar såldes till Tyskland som lärt känna rasen genom att de var westernryttare. KORAD El Merino's Hot Spot, en hane som tävlades i elitklass bruks kunde även valla får med förhållandevis mycket eye.

En tik, KORAD GK VALLHU PR El Merino's Hotstepper, såldes till Marianne f.d. Steffansson som hade en liten fårgård vilket erbjöd mycket träning. Hon var en mjuk tik med väldigt fin balans och flockkänsla men kunde ibland vara lite ojämn. Jag fick förtroendet att låna henne för att finputsa hennes träning vilket ledde till att vi gick upp på ett vallhundsprov. Där sprack vi dock då det var ovanligt svåra får som gjorde allt för att försöka fly. Tror dock aldrig jag fått så mycket beröm för en hund från både domare och publik trots allt. Hon kämpade verkligen tappert den dagen! Vi gjorde ytterligare ett försök och då fick även hon sin

stämpel i stamtavlan som godkänd vallhund.

Staffie

Den tik från kullen som jag behöll och placerade hos fodervärd var El Merino's Hot Stuff. Hon var en mycket speciell hund med lite väl stark integritet. Hon var liten och snabb, ganska självständig och var inte alls särskilt vek. Hon växte upp på en liten gård med mjölkgetter som inte var det mest vallningsbara djurslaget för en ung hund eftersom de ofta saknar den naturliga flockkänslan. De gånger hon fick möjlighet att träna på får glänste hon desto mer. Hon var väldigt het och tänd redan som liten valp och cirklade förbrilt runt djuren i högsta tempo tills man lyckades lyfta bort henne. Korrigeringar struntade hon totalt i och försökte några djur smita var det omöjligt att hindra henne från att dra iväg för att stoppa dem.

Olika omständigheter gjorde att hon kom tillbaka till mig och senare fick flytta till Lappland på prov inom renskötsel. Jag visste inte riktigt vad detta jobba innebar men hon skulle definitivt inte låta sig knäckas iallafall, det var inget att tvivla på. Hon fick bestämda regler att hålla sig till vilket troligen gjorde att hon lugnade ner sig och hon började få

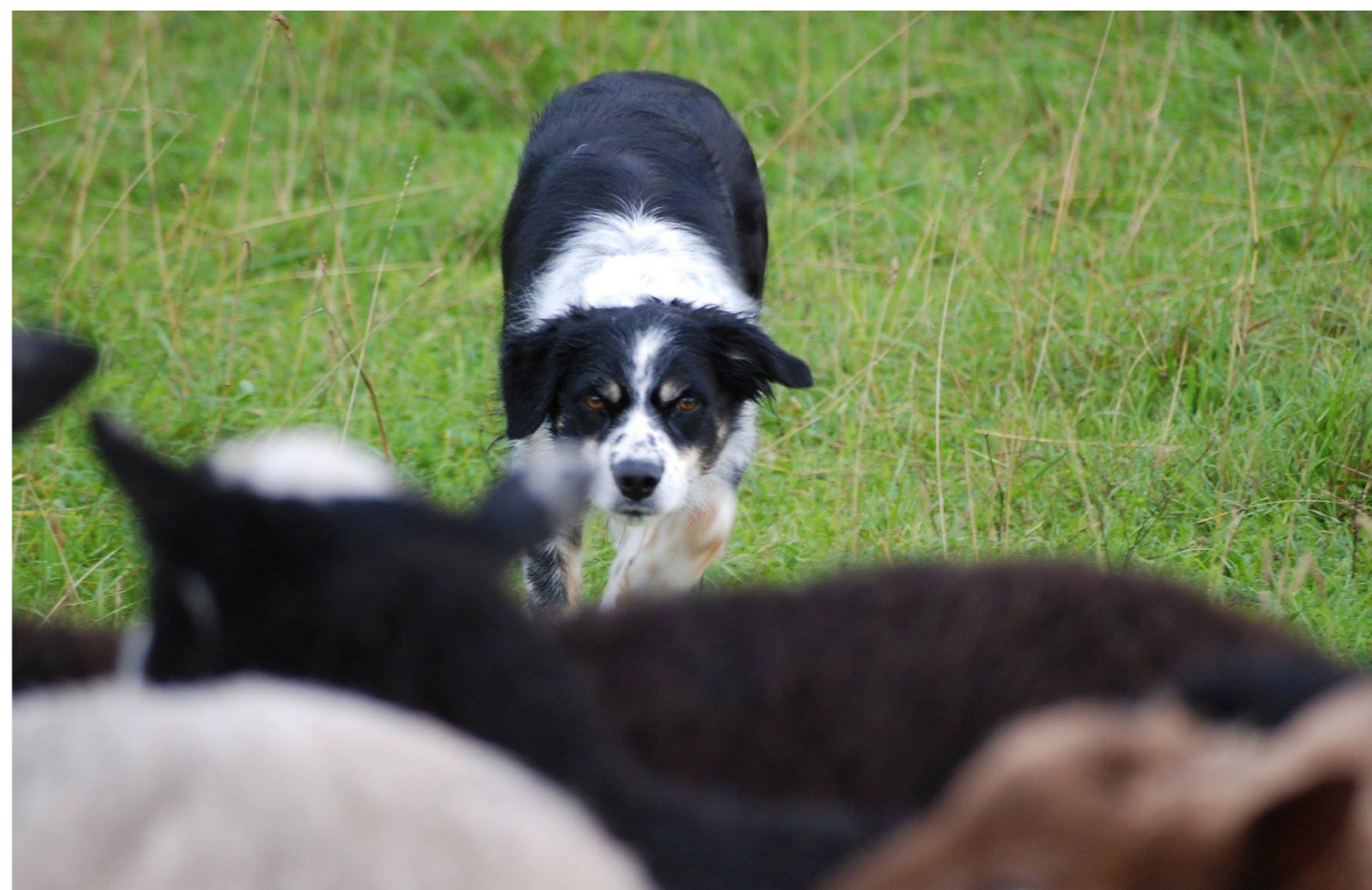
El Merino's Hot Stuff

vara med på allt större jobb med renhjordarna, trots att hon inte skällde som man ofta önskar att en renvallande hund gör. Hon uppförde sig också bra bland folk och var ofta med Marja och guidade turister.

Staffie hjälpte till på många olika sätt, närarbete i fållor, älgjakt och eftersök. Tyvärr skadades hon när hon fastnade med en baktass i skotermattan och drogs med. Flera ben i tassen var av och en tå var krossad. Senare fick hon även kraftig artros i ytterligare en tå och tyvärr fick Staffie gå i förtidspension, endast fyra år gammal. Hon var inte besvärad av sin tå så länge det inte var svinkallt eller utsattes för hårda ansträngningar. Normala skogs promenader var dock aldrig några problem. Vi kom överens om att Staffie skulle stanna hos mig en tid och vi skulle försöka förvalta hennes goda egenskaper genom att para henne vid nästkommande lopp.

Staffies valpar

Jag hade fortfarande kvar semin från Crown Point Ace of Spades och vi kom fram till att det skulle vara spännande att få en kull efter dessa tillsammans. Det var en ganska djärv kombination med tanke på att Ace var hennes morfar och hade även en del gemensamt med Max som var far till Staffie. Dessutom hade ju några av Staffies kullsyskon medfört en del frågetecken tidigare. Med tanke på att det sannolikt inte skulle bli någon stor kull, då sperman hade dålig kvalitet, så skulle det ju ändå inte bli någon

El Merino's Sami Muste

jättekatastrof om resultatet inte blev bra. Vi skulle dessutom behålla valpar själva.

Detta var 2001 och vi var ett gäng som hade planerat att tillsammans åka över för att besöka ASCA Nationals den hösten. Det blev istället en stor en stor chockblandad besvikelse när vår resa tvingades ställas in på grund av terrordåden i New York den 11 september. Detta bidrog också lite beslutet att passa på att göra inseminationen av Staffie som strax skulle till att löpa då.

Staffie fick fyra fina tikvalpar där jag behöll en av dem själv, GK VALLHU PR El Merino's Sami Muste. En tikvalp såldes till en god vän i Norrland och Marja tog de andra två som senare skulle få jobba inom renskötseln. Alla fyra blev väldigt trevliga hundar, stabila och med massor av vallning i sig. Min egen valp som jag kallade för Charli var lite mjukare och vekare än syskonen.

Charlie

Charlie var fantastiskt rolig att starta på fåren, dels för att hon visade så bra egenskaper men också för att jag själv hade blivit duktigare på att kunna läsa av vad som skedde mellan hunden och fåren. Med vallhundsträningen är det ju så att där finns så otroligt många små beståndsdelar man hela tiden upptäcker bit för bit i det oändliga vartefter man håller på.

Jag hade vid den tiden en minder grupp med får som jag lånat in. Charlie överraskade med att redan tidigt söka sig självmant ut i båge från djuren och det föll sig lätt för henne att fösa. Hon hade ett fantastiskt förutseende och kände av dragningar hos fåren långt innan man själv förstod vad det handlade om. Ibland kunde hon uppträda som att hon bara verkade trög och inte ville lyda och om man skällde på henne då slutade det oftast med att fåren smet iväg - vilket hon givetvis redan hade räknat ut och

bara ville försöka förhindra. Det var ytterst sällan hon gjorde något bus eller skrämde något djur som många unghundar annars kan göra. Hon var nästan lite lillgammal på det viset.

Charlie blev senare Karin Bloms hund och hon började träna målmedvetet och blev godkänd vallhund. Hon fick även pris på får efter att tagit sig runt en ök-bana (dåtidens IK1).

Crown Point Cowpuncher

KORAD Godk. vallh. prov El Merino's Hotstepper
(Crown Point Maxmillian - KORAD Gk. vallh. prov SuCh El Merino's Wild För Kicks)

Charlie hade en hel del eye och hon nedärvde det också till flera av sina avkommor. Jag hade en kull på Charlie efter en spermaimport, Crown Point Cowpuncher.

En tik från kullen, GK VALLHU PR KORAD El Merino's Real Stuff, är mor till min nuvarande tik GK VALLHU PR El Merino's New Wave som även hon har en avkomma med godkänt vallhundsprov; GK VALLHU PR El Merino's Lucky Little Me. Stuff blev sedan stamtik på Tove Ekmans kennel Peakn'Stuff.

Ytterligare två döttrar till Charlie blev godkända vallhundar från en kull som föddes upp av Karin Blom på kennel Hellylle. Alla dessa hundar går stadigt tillbaka, i ett eller flera led, på WTCH Crown Point Ace of Spades.

Andra tävlingar

Under 2000-talet började flera intressera sig för att ta upp sina hundar på vallhundsprov och flera Aussies blev godkända vallhundar. Detta har gjort att Aussien fått en plats bland de så kallade användbara

vallhundsraserna i Sverige. Genom att visa att hundarna kan tränas till att bli användbara hundar på lösa djur och arbeta på avstånd har rasen vunnit ett visst anseende framför många andra raser, som fortfarande visserligen kallas för vallhund men som inte presterat något liknande. Som jag ser det är det fortfarande mycket kvar att jobba med avelsmässigt och det är en väldigt liten bransch för Aussies som praktiskt arbetande vallhund i Sverige. Det är sådant som gör det svårt att utveckla rasen som vallhund framåt.

Under 2000-talet börjades det även arrangeras ASCA-tävlingar både här hemma och lite runt om i Europa. Eftersom ASCA är en fristående rasklubb i USA så är alla sådana tävlingar inofficiella och resultaten registreras därför inte hos Svenska kennelklubben.

Det är ganska stor skillnad i både utförande och bedömning mot SVAK's prover och tävlingar. I de lägsta klasserna är det väldigt låga krav och det faktum att

tävlingsbanan är på inhägnat område gör att det som är en grundförutsättning vid SVAK's prover eller tävlingar, att hunden måste kunna hålla flocken utan förarens hjälp, inte finns med på samma sätt.

Hur stor tävlingsformen kommer att bli återstår att se men för de som har råd är det en spännande och rolig tävlingsform och för de som är duktiga kan det ge kvalifikationer till ASCA Finals i USA, en mycket prestigefylld tävling där enbart de hundar som samlat på sig de högsta poängen under året får tillträde.

Personligen skulle jag önska att ASCA hade haft en snabbare stegringsgrad på sina prov, och att man borde höjt ribban för lägsta nivån långt tidigare. Förutom att man lagt till en Post Advanced-klass för eliten så har proven inte ändrats mycket sedan 1980-talet. Jag tror det skulle gynna aveln och utvecklingen av rasen.

Ewa Skogh
- mars 2019

El Merino's Real Stuff med sin dotter El Merino's New Wave